

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Kiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Divre ha-yamim 1

Shelomoh ben Yitshak

Fyorda, 581 [1820/1821]

יח

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9558

ה ר נ ו ם א ש כ נ ז ו י

" ערלענטעסט , פֿעלקער אויזמריבעסט ? [כב] דוא בעשטימטעסט
 " דיין פֿאלק ישראל דיר צום פֿאלקע עוויגליך , אונד דוא , עוויגער ,
 " וואורדעסט איהר גאָטט . [כג] זאָ לאַס'ן נון , עוויגער , דאָז וואָרט ,
 " דאָז דוא איבער דיינען קנעכט אונד איבער זיין הויז שפראַכסט , בע.
 " וועהרט זיין עוויגליך , אונד טהוע , וויא דוא שפראַכסט !
 " [כד] יאָ ! עם ווערדע וואָהר , דיין נאָמע ווערדע גראָס אין עוויג.
 " קייט , דאָס מאַן זאָגען : דער עוויגע צבאוה , ישראל'ס גאָטט , איזט
 " גאָטט פֿיר ישראל ! " דאָז הויז דויד'ס , דיינעם קנעכטעם , שמעהע
 " פֿעסט פֿאַר דיר ! [כה] דוא , מיין גאָטט , אָפֿפֿענבאַרטעסט דעם
 " אָהרע דיינעם קנעכטעם , דאָס דוא איין (קעניגליכעם) הויז איהם
 " בויעסט ; דאָרום פֿאַנד דיין קנעכט אַנלאַס , פֿאַר דיר צו בעמען .
 " [כז] דוא , עוויגער , ביסט דער וואָהרע גאָטט , אונד שפראַכסט
 " דיס גוטע איבער דיינען קנעכט . [כח] זאָ געפֿיל דיר נון , דאָז הויז
 " דיינעם קנעכטעם צו זענען , דאָס עם עוויג שמעהע פֿאַר דיר ; דען
 " דוא , גאָטט , זענגעטעסט עם , אונד עם איזט געזענגעט עוויגליך .
 " [א] נאָך דיזעם שלוג דויד דיא פלשתים , דעמיטהיגטע זיא ,
 אונד נאָהם גת אונד דיא דאָצו געהעריגען פלעצצע אויז איהרער

געוואלט

ב א ו ד

וחסרה שם מלת לגרש . והנה אחרי אשר הודה המלך דוד לאלהים על הטובות , אשר עשה
 ה' לו ולביתו (למעלה מזה פסוק י"ט) , ידבר עתה מהכבוד הגדול , אשר נכבד מאלהי
 הכבוד , להמליכו על עם יקר ונעלה כעמו ישראל . (כב) והתן את עמך ישראל לך
 לעם . ובשמואל (שם פסוק כ"ד) : ותכוון לך את עמך ישראל לך לעם , והענין אחד .
 (כג) הדבר אשר דברת על עבדך ועל ביתו יאמנעך עולם . ובשמואל (שם פסוק
 כ"ה) : הדבר , אשר דברת על עבדך ועל ביתו , הקם עד עולם . (כד) ויאמן . המלה
 הזאת לא באמרה בשמואל (שם פסוק כ"ו) , ופה היא מופסקת נטעם חלישא גדולה ,
 ועל פי זה תרגמתי אשכנזית . ה' צבאוה אלהי ישראל אלהים לישראל . ובשמואל
 (שם) : ה' נבואת אלהים על ישראל . (כה) גליה את אוון עבדך לכנות לו בירח .
 ובשמואל (שם פסוק כ"ז) : גליה את אוון עבדך , לאמור : בית אבנה לך . על כן מצא
 עבדך להחפלה לפניך . ובשמואל (שם) : על כן ינא עבדך את לבו , להחפלה חליך
 את החפלה הזאת . (כו) ועתה ה' אתה הוא האלהים . ובשמואל (שם פסוק כ"ח)
 הוסיף הכתוב , ואמר : ודבריה יהיו אמת . (כז) ועתה הואלח לברך את בית עבדך .
 ובשמואל (שם פסוק כ"ט) : ועתה הואל וברך את בית עבדך . ומלת הואלח ענין רכין
 ומסן , כמוויאלח מזה (שמות ב' כ"א) . כי אתה ה' ברבך וטבורך לעולם , ובשמואל
 (שם) : כי אתה ה' אלהים דברת , ומנרכתך יבורך בית עבדך לעולם .
 יח (א) את גת ובנותיה . ובשמואל (ח' י"א) : את מחג האמה , ואולי המחו
 הכול , אשר כתובו היו גת ובנותיה , היא נקרא מחג האמה , כמושכתנו
 רלב"ג

ממצרים גוים: כ ונתתן את עמך ישראל לך לעם
עד עולם ואתה יהוה היית להם לאלהים: כג ועתה
יהוה הדבר אשר דברת על עבדך ועל ביתו יאמן
עד עולם ועשה באשר דברת: כד ויאמן ויגדר
שמך עד עולם לאמר יהוה צבאות אלהי ישראל
אלהים לישראל ובית דויד עבדך נכון לפניך: כה כי
אתה אלהי גלית את און עבדך לבנות לו בית על
בן מצא עבדך להתפלל לפניך: כו ועתה יהוה
אתה הוא האלהים והתדבר על עבדך הטובה הזאת:
כו ועתה הוא אלהי לך לברך את בית עבדך להיזר
לעולם לפניך כי אתה יהוה ברכת ומברך לעולם:
יח ה ויהי אחרי כן ויך דויד את פלשתים ויכניעם
ויקח את גת ובנתיה מיד פלשתים: כז ויך

אח ר ש י

נוצרי' (שמו' י"ג) מזה חנומיוחדים שלא עשה זה לשום אומה בעולם: לגרש מפני עמך
אשר פדית ממצרים גוים. ולפי שאתה יחיד בעולמך ועמך מיוחדים מכל אום ולכך
נאה לך לתת להם מלך הגון וגדול: (כד) ויאמן ויגדר שמך עד עולם לאמר שיאמרו
ה' צבאות אלהי ישראל אלהים לישראל וגם קיים דברו: ובית דויד עבדך נכון
לפניך. שדברת וכסאו יהיה נכון עד עולם: (כה) כי אתה אלהי גלית פתרון
ודאי נאה לך לאמן דברך כי אתה בעמך גלית און לבנות לו בית (לעיל י"ז) ואגיד
לך בית יבנה לך ה'. על כן מנח עבדך להתפלל לפניך. כלומר אם לא היית
בעמך חומר לי להביא על זרעי הטובות האלו לא היה עולה על דעתי לבקש אשר
מי חני אשר הביאתני מפילי עד הלום אבל הואיל שאמר' למען להבי' לי כל הטוב'
הללו לפיכך חני מתפלל שתאמן את דברך: (כו) כי אתה ה' ברכת כלום' ברכתני:
ומצרך לעולם. כלומר ועבדך יהא מצורך לעולם:

יח (ח) ויהי אחרי כן ויך דוד. אחר שאמר דוד לבנות בית ואמר לו הקב"ה
לא תבנה אתה אחר דוד הואיל ואין עלי לבנות הב' אלא בני עתה חכינים
ואסדר לו הכל לכשיבא בני לבנות הבית שיסא לו הכל מזמן ועתה מניח הכל והולך
ויספר היאך זימן לו הבנין שילחם עם אויביו והקדיש שללם לבנין הבית וכן דרך

דברי הימים א יח

את מואב ויהיו מואב עבדים לדוד נשאי מנחה :
ג ויך דוד את הדרעור מלך צובה חמתה בלכתו
להציב ידו בנהר פרת : ד וילכד דוד ממנו אלף
רכב ושבעת אלפים פרשים ועשרים אלף איש
הגלי ויעקר דוד את כל הרכב ויותר ממנו מאה
רכב : ה ויבא ארם דרמשק רעזור להדרעור
מלך צובה ויך דוד בארם עשרים ושנים אלף
איש : ו וישם דוד בארם דרמשק ויהי ארם לדוד
עבדים נשאי מנחה וישע יהוה לדוד בכל אשר
הקרי : ז ויקח דוד את שלטי הזזה אשר היו על

עברי רש"י

הפסוק לדבר ודוגמא באלוהו ובאלישע מאחר שאמר יהי נא פי שנים ברוחך אלי
מניח כל המעשה מן המלכי' ומספר והולך מן נפלאות אלישע היאך היו פי שנים עד
שילום הכל : (ג) ויך דוד את הדרעור מלך צובה חמתה . בחמת היתה המלחמה
ובחמת הכס דוד חמת' כמו לחמת : להציב ידו . פתרונו כשהלך להציב כחו להשיב
גבולו ולהציב צנהר פרת שהי' משיג לגבול נהר פרת ודוגמ' (שמואל ב' י"א) והצלו
לקח ויבן לו בחייו וגו' ויקרא לה יד הצלו שפתרונו כח גבול הצלו ד"א ויקרא
לה יד הצלו בתוך המצבה נר הצלו צורת אורך ידו כדכתיב באותו פסוק כ' אמר
זאת הצורה המצויירת אחר יד הצלו . מפי רבי יצחק ב"ר שמואל בנרבו"א שמעתי
קן : (ד) ויעקר דוד . משום דכתיב לא ירבה לו סוסים כדכתיב (דברים ז') ואת
סוסיהם תעקר (יהושע י"א) : ויותר ממנו מאה רכב . לא ירבה לו סוסים הא
כדי מרכבתו מותר : (ה) ויבא ארם דרמשק . ובשמואל (ב' ח') כתיב דמשק ודרך
הפסוק לדבר כן כמו מן שצט שרביט שהרי אייכר אתכס בשוטים תרגום שרביטים
גם זו אמר רבי יצחק : (ו) וישם דוד בארם דרמשק . פתרון נליבים (ובשמואל ט')
כתי' בפירו' וישם דוד בארם דמשק נליבי' : (ז) שלטי הזזה בוכר"ש בלע"ז ודוגמתו
(צירמי')

ב א ו ר

רלב"ג והר"י אברבנאל ז"ל . ולדעת רש"י זכ"ל בשמואל (ט') מתג האמה הוא כינוי
להעיר גח , שהיתה ראש למלכות פלשתיים , ראה טס בדבריו . (ב) ויך את מואב וכו' .
ובשמואל (ט' פסוק ב') הוסיף עוד : וימדדס בתנל וגו' . (ג) את הדרעור מלך
צובה . ובשמואל (ט' פסוק ג') : את הדרעור , בן רמון , מלך צובה . חמתה וכו' .
בסמת

ת ר ג ו מ א ש כ נ ז י

פ ד

געוואַלט . [כ] זאָ שלוג ער אויך טואב , דאָס דיא מאַאָביטער קנעכ .
טע דויד'ס וואורדען , אונד איהם געשענקע בראַכטען . [ג] אויך שלוג
ער דען דרעזער , קעניג פֿאַן צובה , אין חמת , דאָ דיווער הינצאָג ,
איינע שטעללונג אַם שטראָמע פרת צו נעהמען . [ד] דויד נאָהם איהם
וועג טויווענד וואָגען , זיבען טויווענד רייטער אונד צוואַנציג טויווענד מאַן
צי פוסע ; דויד לים אַללע וואָגענפֿערדע לעהמען , אונד בעהילט נור
הונדערט וואָגען דאָפֿאַן איבריג . [ה] ארם דרמשק קאָם , דעם
הרעזער , קעניג פֿאַן צובה , צו העלפֿען , אונד דויד שלוג פֿאַן ארם
צווייא אונד צוואַנציג טויווענד מאַן . [ו] דאָן ועצטע ער שטאַמטהאַל .
טער אין ארם דרמשק , אונד דיא אַראַמעער וואורדען קנעכטע דויד'ס ,
בראַכטען איהם געשענקע . זאָ שטאַנד דער עוויגע דויד בייא איבעראַלל ,
וואָ ער הינצאָג . [ז] דויד נאָהם דיא גאָלדנען קעכער , דיא הרעזער'ס

קנעכטע

ב א ו ר

במת הכהן , כשהלך הדרעזר , להציב ידו בנהר פרת , שהלך לכבוש ולהציב גבולו בנהר
פרת , והוא היה גבול ארץ ישראל , והיה במת , כי מלחמה היה לו עם תועו , מלך חמת ,
כמו שאמר (להלן פסוק י"ד) כי איש מלחמות תועו היה הדרעזר , ובספר שמואל (ס"ג)
להציב ידו , כלומר להשיב הארץ אליו . (רד"ק) . והנה בשמואל (ס"ג) מסדה מלת
חמתה . ידו . מקומו , כמו (במדבר ב' י"ז) איש על ידו , ודומיו . בנהר פרת . ובשמואל
(ס"ג) מלת פרת היא קרוי , ולא כתיב . (ד) אלה רכבו ושבעה אלפים פרשים .
ובספר שמואל (ס"ג פסוק ד') : אלק וטבע מאות פריטי , ידעה , כי לאמנה שם אלה
השרים הגדולים , אשר במחיה הדרעזר , ובה הספר מנה כל הפרשים , וכן לא זכר שם
מנין הרכב , והנה זכר אומם . (רד"ק) ויעקר דויד אה כל הרכב . לפי שהיה אסור
לו לרבות סוס , כמו שכתוב (דברים י"ז ט"ז) לא ירבה לו סוסים . (הג"ל) . ומלת ויעקר
ענינה הכרתת עקבי הגמה , כמו (יהושע י"א ט') את סוסיהם עקר , וברכונם עקרו
שור (ראשית מ"ט וי"ו) . הרכב , סוסי הרכב . ויותר מטנו מאה רכב . כדי לרכו .
(רד"ק) . (ה) ויבא ארם . בלשון זכר , והטעם : איש ארם , ובשמואל (ס"ג פסוק
ה') : ותבא ארם , לשון נקבה , ומוסב על האומה , שהיא תבא בלשון נקבה . דרמשק .
ובשמואל (ס"ג) : דמשק , וראה בדברי ר"י ז"ל נזה . להדרעזר . ברי"ש , וכן הוא
כתוב פה בכל הפרשה , ובשמואל (ס"ג) : להדרעזר , בשני רלח"ן , וכן כתוב שם
בכל הפרשה . (ו) וישם דויד בארם דרמשק . רובה לומר , כי שם נציבים ופקידים ,
וכן אמר בספר שמואל (ס"ג פסוק וי"ו) : וישם דוד נציבים בארם דמשק . (רד"ק) .
ויהי ארם , ובשמואל (ס"ג) : ויהי ארם . וישע"ה לרוד . כמו את דוד , וכן אמר
בשמואל (ס"ג) . (ז) שלטי הזהב . כוונתו : כוונתו להיות : קויכ"רש (בלע"ז ,
ודגמתו בירמיה (ג"א י"א) : הכרו החנים מלאו השלטים . (רש"י) . והנה לדעתו ז"ל ,
וכאשר כתב גם בספר שמואל (ס"ג פסוק זי"ן) , שלטים הם האשפות , שנותנים בהם
החנים , והם נקראים בלשון אשכנז (קעכער) , והוא מלת קויכ"רש , שהוכיח הרב ז"ל ,
ובלשון ארפת נקראים (קארקאים) , וכן מוכיח המקרא בירמיה הנזכר על הדעת הזאת ,
ועל פי זה תרגומתי . אשר היו על עברי הדרעזר . ובשמואל (ס"ג) : אשר היו אל ענדי
הדרעזר

ה ר ג ו מ א ש כ נ ז י

קנעכטע שרוען , אונד פֿיהרטע זיא נאָך ירושלים .
[ח] אויו מבחת אונד כון , דען שטערטען דעם הדרעור , נאהם דויד
זעהר פֿיל קופפער ; דאָראויו לים שלמה דען קופפערנען קעססעל , דיא
זיילען אונד דיא איבריגען קופפערנען געפעסע פֿערפֿערטיגען . [ט] דאָ
חועו , קעניג פֿאָן חמת , הערטע , דאָס דויד דאָז גאַנצע העער דעם
הדרעור , קעניגס פֿאָן צובה , געשלאָגען האַטטע : [י] זאָ זאָנרטע
ער הדורס , זיינען זאָהן , צום קעניג דויד , זיך נאָך זיינעם וואָהלזיין
צו ערקונדיגען , אונד איהן צו גריסען , ווייל ער קריג געגען דען הדרעור
פֿיהרטע , אונד איהן שלוג . (דען הדרעור שטאַנד איממער אין קריג
מיט חועו) . הדורס בראַכטע אַללערלייאַ גאַלדנע , זילבערנע אונד קופֿ.
פֿערנע געפעסע מיט . [יא] אויך דיזע ווייהטע דער קעניג דויד דעם
עוויגען זאַממט דעם זילבער אונד דעם גאַלדע , דאָז ער פֿאָן אַללען פעל .
קערן מיטבראַכטע , פֿאָן אדום , מואב , דען זעהנען עמוֹס , דען
פלשתים אונד פֿאָן עמלק . [יב] אבשי , זאָהן דער צרויה , שלוג

ב א ו ר

פֿאָן

הדרעור , והענין אַחַד . (ח) ומטבחת ומכוון ערי הדרעור . ובשמואל (סס פסוק
ח') אומר : ומבטח ומנרותי , ערי הדרעור , כי הערים היו נקראים בשני שמות , ומטבחת
ומבטח אַחַד , אַלֵּא שהפכו האותיות . (נדברי רד"ק) . בה עשה שלמה וגו' . כל המאמר
הזה לא נאמר בשמואל (סס) . (ט) חועו . ביו"ו בסוף המלה , ובשמואל (סס פסוק
ט') נקרא : חועי , ביו"ד בסוף המלה . (י) את הדורס בנו . ובשמואל (סס פסוק
י"ד) : את יורס בנו . ולברכו . ענין ברכת שלום (גרוס בל"א) , כמו ויברך יעקב את
פרעה (ראשית מ"ז י"ד) , וראה בפירוט דש"ז ל"ל לספר בראשית (ל"ג י"א) . בי איש
מלחמות חועו היה הדרעור . האמור הזה הוא מאמר מוסגר (פאָרענטהעוים) , ולכן
הוא מופסק בטעם אחר , שהוא מפסיק יותר מאשר לפניו , כמשפט כל מאמר מוסגר .
וכל כלי זהב וכסף ונחשת . שיעורו : וביד הדורס , בן הדרעור , היו כלי זהב וכסף
ונחושת , וכן אמור בשמואל (סס) : ובידו (ביד יורס , בן הדרעור) , היו כלי כסף וכלי
זהב וכלי נחושת , וכן תרגמתי . (יא) גם אותם הקדיש המלך דויד לה' . לננין בית
המקדש . (רד"ק) . עם הכסף והזהב אשר נשא מכל הגוים . ובשמואל (סס פסוק
י"א) : עם הכסף והזהב , אשר הקדיש מכל הגוים , אשר פנש . מאדום . ובשמואל (סס
פסוק י"ב) : מארס . ומעמלק . ובשמואל (סס) הוסיף עוד : ומשלל הדרעור , בן
דבוב , מלך נובה . (יב) ואבשי בן צרויה וגו' . יש לשאול , כי בספר תהילים (סמ"ד
ב') זכר אותם בשם יואב , ואומר שנים עשר אַלֵּף , והנה זכר אותם בשם אבישי , ואמר
שמונה עשר אַלֵּף , וכן בספר שמואל (סס פסוק י"ג) שמונה עשר אַלֵּף , ובשני הספרים
אומר אדום , ובספר שמואל (סס) אמר ארס , ונראה , כי מלחמת אדום היתה , כשהיתה
מלחמת ארס , כי כן כתוב בתהילים (סס) : בהמות את ארס נהרים ואת ארס נובה ,
מארס ומאדום היו אלה שמונה עשר אַלֵּף , ואמר במקום אַחַד אדום , ודובה לומר ואשר
עומה , והס ארס , ובאמרו הנה , כי אבישי הכה שמונה עשר אַלֵּף , ובתהילים אמר יואב ,
ואמר

עבדי הדרעזר ויביאם ירושלם: ח ומטבחת ומכון
ערי הדרעזר לקח דוד נחשה רבה מאד בה עשה
שלמה את ים הנחשת ואת העמודים ואת כלי
הנחשת: ט וישמע תעו מלך חמת כי הבה דוד
את כל חיל הדרעזר מלך צובה: י וישלח את
הדורם בנו אל המלך דוד לשאול לו לשרום
ולברכו על אשר נלחם בהדרעזר ויבהו כי איש
מקחמות תעו היה הדרעזר וכל כלי זזהב וכסף
ונחשת: יא גם אתם הקדיש המלך דוד ליהוה
עם הכסף והזהב אשר נשא מכל הגוים מאדום
וממואב ומבני עמון ומפלשתים ומעמלק:
יב ואבשי בן צרויה הבה את אדום בגיאת המלה

שמונה

ר ש

(צירמ' כ"א) הברו החטים מלאו השלטים: (ח) נחשת רבה מאד זה עשכונגו.
וזכו שאמר כיון שאמר דוד לבנות הבית ואמר לו הקב"ה לא אתה תבנה הבית כי
אם בנך. מוספר והולך היאך זימן לו לבנות הבנין: (י) כי איש מלחמות תעו.
בעל מחלוקת היה וכן מוכיח לזעלה ויד דוד את הדרעזר וכי מה עניין להם לחנות
לערוך זו מלחמה אלא הדרעזר מלך צובה הלך להלחם על תעו מלך חמת בחמת
ובשד כן בא דוד עליו והכירו וכל כלי זהב וכסף ונחשת הביא דוד וכן (בשמואל ב'
'ח)

ב א ו ר

ואמר שנים עשר אלף, אבשי עשה המלחמה תפלה, והכה בהם שש אלפים, ואחר כן
יואב, והכה בהם שנים עשר אלף, והוא שאמר בתהילים (סג): וישב יואב, כלומר אסרי
אבשי, וזכר הכה המלחמה כלה בשם אבשי, מפני שהוא היה תפלת המלחמה, ויספר
שמואל (סג) זכר המלחמה בשם דוד, שהוא העיקר. (רד"ק). ונספר תהלות (במקום
הנוכח) כתב ר' שלמה בן מלך ז"ל בשם רבי יואב אבן שועב ז"ל: ,,בהיות דוד כלסם עם
ארם נהרים וארם טובה, הוגד לו, שהיה אדום יואב לקראתו, לעזור לארם, ואז נתעטף
בתפלה, ואמר זה המזמור, ויואב שב מהמערכה, והלך לקראת אדום, כדי שלא יוכלו
לעזור, לעזור לארם ולהתקצר עמם, והכה בהם שנים עשר אלף, ודוד נשאר לוחם עם
ארם נהרים וארם טובה, וכניעם תקטיו, ושם לעזור ליואב, ואבשי בן צרויה על הצבא,
ויך בהם שמונה עשר אלף, והם כלם שלטים אלף, כדברו רבותינו ז"ל, והכתוב

שאמר

כב

22

דברי הימים א יח יט

שמונה עשר אלף : יג וישם באדום נציבים ויהיו
באדום עבדים לדוד וישע יהוה את דוד בכל
אשר הלך : יד וימלך דוד על כל ישראל ויהי
עשה משפט וצדקה לכל עמו : טו ויואב בן צרויה
עד הצבא ויהושפט בן אחילוד מזכיר : טז וצדוק
בן אחיטוב ואבימלך בן אביתר כהנים ושושן
ספר : יז ובניהו בן יהוידע על הכרתי והפלתיו ובני
דוד הראשנים ליד המלך :

יט ח ויהי אחרי כן וימת נחש מלך בני עמון וימלך
בנו תחתיו : ט ויאמר דוד אעשה חסד עם

חנן ר ש י

ח' וצידו היה כלי כסף וכלי זהב וכלי נחשת : יג וישם באדום נציבים . שנטונים
שלא רצה להמלוך עליהם מלך : יד משפט וצדקה . משך עלמו מלהלחם עוד
ומלחמה ולבח עוד במלחמו והיה יושב ושופט תמיד ישראל בצדקה : טו ויואב על
הצבא . לפי שמשך ידו מלמלחם עוד בצבא הניח יואב על הצבא להלחם כל מלחמתו
כל זה מוסב עליו עשה משפט וצדקה ומה שהפסי' ויואב על הצבא משום הכי הונרך
שלא החמו' הוחיל ודוד עשה משפט חס כן לא היו ישראל עוד נלחמי' לכך נאמר ויואב
על הצבא : מזכיר . חוזר לרחש שהי' מזכיר היזה דין צא לפני המלך תחיל' דוגמת
לכז' את ספר הזכרונות דברי הימי' : טז ואשח סופר . החינד מזכיר וששח
כוחו על ידו . יז על הכרתי והפלתיו . פתרונו חומות היו כדכתיב (לפני' ב')
היו גוי כרחים ומחומותם היו עם דוד הנשים גבורי חיל ובניהו עליהם ודוגמת
(בשמואל כ' ט' ו) וכל עצדיו עובדים על ידו וכל הכרתי וכל הפלתי וכל הגתים וגו'
ובני דוד הראשונים ליד המל' . פתרונו ובני דוד היו תמיד רהשנים חלל מלך לעשות
כל זרכו :

יט (ב) כי עשה אנני עמי חסד . נקח דוד חניו וחמו ואחיו וצית לבנו והוכיב

ב א ו י ר

ששור : ויעש' דוד שם , בשבו מהכותו את ארם בניח מלח , ששנה עשר אלף , שיעורו :
ויש' דוד שם בניח מלח , ששנה עשר אלף , בשבו מהכותו את ארם , והוא כמו הכוך ,
כ' ופירושו , כי בשבו מהכותו את ארם , עשה לו בניח מלח שם , כי ינח שמו , ששנה .
ששנה עשר אלף , וזה היה באדום . " ודחה בניחוד החכר ר' שמואל דעניב באלד נ"י
לספר שמואל (במקום הנזכר) , ובניחוד ספר תהלות (במקום הנזכר) " ליה ס' ר'
יואל ברי' לז"ל . (ג) וישם באדום נציבים . מוסב על המלך דוד , וכן אשר נספר